

MontEDIH

MontEDIH newsletter, jul/avgust 2026.

ZNANJE I INFRASTRUKTURA U SLUŽBI DIGITALNE TRANSFORMACIJE

UVOD:

Digitalna transformacija odavno nije samo tehnološko pitanje, već strateška promjena procesa, načina razmišljanja i načina na koji radimo. Upravo to bila je glavna poruka naše nedavno održane konferencije u Naučno-tehnološkom parku, gdje su vodeći stručnjaci i privrednici podijelili konkretna iskustva, pokazavši da digitalizacija donosi mjerljive rezultate, od uštede resursa u poljoprivredi do veće efikasnosti u proizvodnji i turizmu.

U ovom broju dublje analiziramo i snagu računarstva visokih performansi (HPC) i vještačke inteligencije, objašnjavajući kako superračunari i resursi dostupni kroz Univerzitet Donja Gorica omogućavaju preduzećima da testiraju i validiraju svoje ideje bez velikih kapitalnih ulaganja.

Takođe, donosimo i detalje o uspješno realizovanom EDIH Concierge servisu, kroz koji je Privredna komora Crne Gore pružila individualizovanu podršku ključnim javnim institucijama na njihovom putu digitalne i zelene transformacije.

Za kraj, u našoj redovnoj rubrici "Put oko svijeta", vodimo vas kroz priču o Slack-u, inspirativan primjer kako se iz neuspjeha jednog projekta rađa globalna inovacija kada prepoznamo pravu vrijednost sopstvenih procesa.

Pozivamo vas da prelistate novo izdanje, inspirišete se i iskoristite resurse koje vam MontEDIH tim stavlja na raspolaganje.

AKTUELNOSTI:

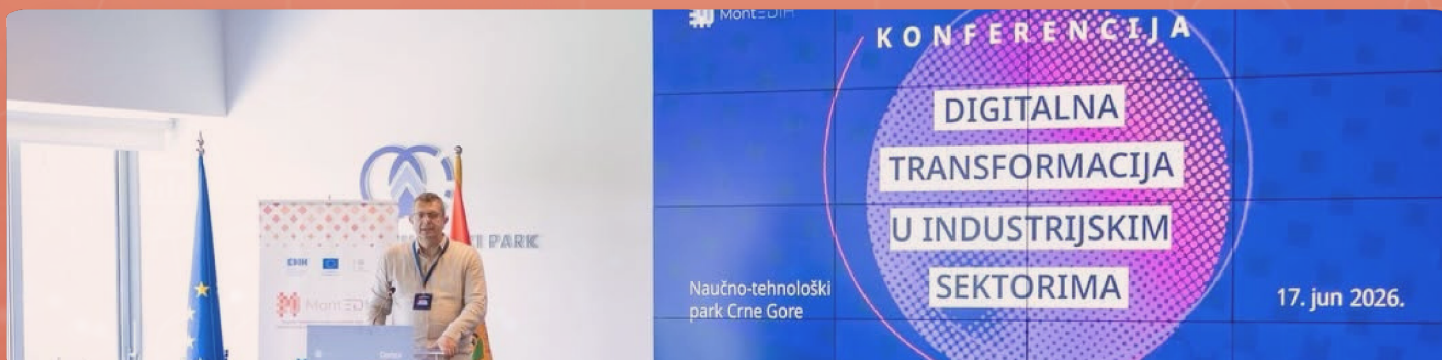
PAMETNI KORACI ZA SIGURNU BUDUĆNOST: KAKO CRNOGORSKA PRIVREDA USVAJA DIGITALNE NAVIKE

“Digitalna transformacija nije IT projekat – to je kombinacija procesa, ljudi i strategije.” Ovom rečenicom Branimir Bukilić, predsjednik Upravnog odbora ICT Cortex-a, otvorio je razgovor na konferenciji „Digitalna transformacija u industrijskim sektorima“, održanoj u Naučno-tehnološkom parku, 17. juna 2026. god. Konferenciju su otvorili dr Igor Radusinović, koordinator MontEDIH projekta s Univerziteta Crne Gore, i Ana Marković, projektna menadžerka ICT Cortex-a, s ciljem da se znanja i iskustva prenesu preduzećima koja tek planiraju digitalnu transformaciju.

Bukilić je uz primjere iz poljoprivrede, proizvodnje, energetike i turizma pokazao da digitalizacija donosi konkretne rezultate: vinogradi sa senzorskim navodnjavanjem troše do 20% manje vode i hemije, proizvodni pogoni koji povežu procese u jedinstvenim sistem bilježe i do 30% manje neplaniranih zastoja, a hoteli koji uvode dinamičke cijene i CRM sisteme bilježe rast prihoda po gostu i do 20%.

Na panelu o značaju digitalnih tehnologija za razvoj biznisa, koji je vodila Valentina Radulović, direktorica Naučno-tehnološkog parka, iskustva, kako iz svojih kompanija tako i iz svakodnevnog života, podijelili su Nikola Mićunović, rukovodilac Službe za informacioni sistem Glavnog grada, Predrag Lešić, osnivač i direktor kompanije Domen, Vladan Tabaš, osnivač i direktor kompanije Čikom i Ranko Boca, osnivač i direktor kompanije SkySat.

Panel o vještačkoj inteligenciji u industriji, koju je vodila Nada Rakočević iz Privredne komore Crne Gore, donio je jasnu poruku: AI više nije samo za velike kompanije. Đorđe Krivokapić, konsultant UNDP-a, Dušan Banović iz Telekoma, Milutin Pavićević, suosnivač kompanija Alicorn i Zuno games, te Branko Džakula iz kompanije Skenify istakli su da AI funkcioniše samo uz određene podatke i da sajber bezbjednost mora biti dio plana od samog početka, a ne naknadna mjera.

U tehnološkom bloku, koji je uslijedio poslije dva panela, pet kompanija članica klastera predstavilo je vlastite proizvode i rješenja. Govornici u tehnološkom bloku bili su: Miloš Milošević, izvršni direktor kompanije Presto, Milutin Pavićević, suosnivač kompanija Alicorn i Zuno games, Slađana Đurović iz kompanije TiramisuERP, Aleksandar Drašković, tehnički direktor kompanije Business integration and business intelligence – 2BI i Aleksandar Drekalović, menadžer za razvoj biznisa u kompaniji Codeus.

Konferenciju su zaokružile priče kompanija koje su već prešle taj put – konkretni primjeri koji dokazuju da su zahvaljujući digitalnoj transformaciji vidljivo produktivniji i otporniji. Ove uspješne priče izložili su predstavnici kompanija Veletex i Agromont.

Konferenciju je organizovao ICT Cortex u okviru MontEDIH projekta, koji finansira Evropska unije kroz program Digitalna Evropa, uz podršku Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija, Ministarstva javne uprave i Ministarstva regionalnog-investicionog razvoja Crne Gore.

BRŽE, PAMETNIJE, SIGURNIJE: KAKO HPC TEHNOLOGIJA PREVODI VIZIJE U STVARNOST

U tradicionalnim IT sistemima, preduzeća se često suočavaju sa hardverskim ograničenjima kada je u pitanju obrada masivnih setova podataka ili pokretanje kompleksnih proračuna. HPC tehnologija rješava ovaj problem uvezivanjem velikog broja procesorskih jedinica u jedinstvenu, izuzetno moćnu mrežu (superračunarske klastere). Ova arhitektura omogućava paralelno izvršavanje miliona računskih operacija u sekundi.

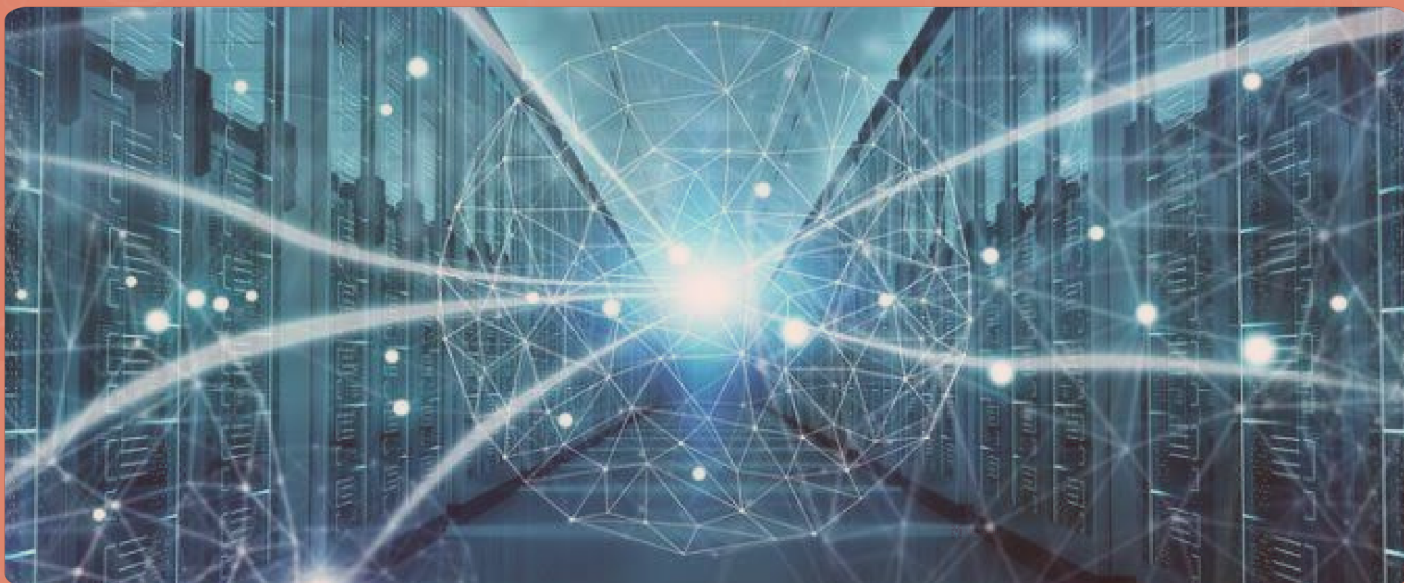

Sa stanovišta menadžmenta, ključna prednost ove tehnologije je dramatično ubrzanje inovacionog ciklusa. Procesi istraživanja i razvoja, koji su nekada zahtijevali višemjesečne empirijske testove ili dugotrajne sekvencijalne proračune, sada se realizuju kroz svesobuhvatne digitalne simulacije u roku od nekoliko časova. Zamjenom fizičkih testova digitalnim modelima, kompanije ne samo da smanjuju troškove razvoja, već i drastično minimiziraju rizik od investicionih promašaja prije nego što proizvod uopšte stigne na tržište.

Implementacija HPC-a u realnim privrednim sistemima pokazuje da ova tehnologija odavno nadilazi okvire laboratorijskih istraživanja, postajući primarni alat za optimizaciju u ključnim privrednim granama:

- Savremena poljoprivreda i agro-biznis: HPC omogućava trenutnu obradu i sintezu podataka sa terenskih senzora, satelitskih snimaka i meteoroloških stanica. Rezultat je sposobnost preciznog predviđanja prinosa, optimizacije resursa (poput vode i zaštitnih sredstava) i pravovremenog reagovanja na klimatske promjene, što direktno utiče na stabilnost proizvodnje.
- Finansijski sektor i upravljanje rizicima: Bankarske i osiguravajuće institucije koriste masivnu računarsku snagu za kreiranje kompleksnih modela procjene rizika u realnom vremenu. Tehnologija omogućava analizu hiljada tržišnih scenarija istovremeno, kao i trenutno prepoznavanje sumnjivih transakcija i anomalija na globalnom nivou, čime se obezbjeđuje visok nivo finansijske sigurnosti.

- Industrijsko inženjerstvo i proizvodnja: Umjesto skupe i dugotrajne izrade višestrukih fizičkih prototipova, superračunari omogućavaju precizno testiranje ponašanja materijala, aerodinamike i strukture proizvoda u virtuelnom okruženju. Ovo direktno skraćuje vrijeme potrebno za plasiranje proizvoda na tržište (Time-to-Market), uz garantovanje maksimalne bezbjednosti i energetske efikasnosti.
- Logistika i lanci snabdijevanja: Rješavanje logističkih izazova koji uključuju stotine promjenjivih varijabli u realnom vremenu (poput saobraćaja, vremenskih uslova i kapaciteta) prezahtjevno je za standardne računare. HPC omogućava kompletnu optimizaciju transportnih ruta i distributivnih mreža, što za rezultat ima drastično smanjenje operativnih troškova goriva i eliminaciju zastoja.

VJEŠTAČKA INTELIGENCIJA I MASIVNA RAČUNARSKA SNAGA

U savremenom diskursu, vještačka inteligencija (AI) i duboko mašinsko učenje (Deep Learning) često se posmatraju kao samostalni fenomeni. Međutim, sa inženjerskog i akademskog aspekta, napredni AI modeli su u potpunosti zavisni od HPC infrastrukture. Trening savremenih neuronskih mreža koje upravljaju autonomnim sistemima, prediktivnim održavanjem u pametnim fabrikama ili velikim jezičkim modelima, zahtijeva obradu petabajta strukturiranih i nestrukturiranih podataka.

Bez paralelizacije procesa koju pruža HPC, razvoj i implementacija ovih modela u realnom vremenu bili bi ekonomski i vremenski neodrživi.

U kontekstu svega navedenog, institucionalni kapaciteti i infrastruktura Univerziteta Donja Gorica (UDG) predstavljaju oslonac projekta MontEDIH u domenu računarstva visokih performansi. Prepoznajući akademski i privredni značaj ove tehnologije, UDG u okviru haba nudi direktan pristup naprednoj tehnološkoj infrastrukturi i ekspertskom znanju. Kompanijama i javnom sektoru na raspolaganju su resursi za testiranje prije investiranja (Test before invest), što podrazumijeva izradu računarskih simulacija, modelovanje kompleksnih sistema i analizu masivnih setova podataka na HPC platformama, čime se privrednim subjektima omogućava da praktično validiraju svoja tehnološka rješenja bez inicijalnih kapitalnih troškova.

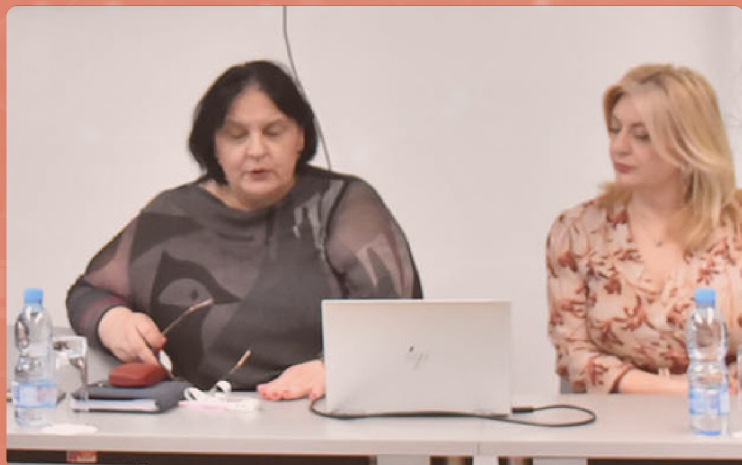
Ekspertski timovi sa Fakulteta za informacione sisteme i tehnologije (FIST) i partnerskih centara pružaju stručnu podršku u domenima inženjerskog modelovanja, optimizacije algoritama i primjene vještačke inteligencije u realnim sistemima. Ova sinergija teorijskog znanja i praktične primjene omogućava organizacijama da uspješno premoste jaz između posjedovanja podataka i njihovog prevođenja u konkretnu ekonomsku vrijednost i tržišnu prednost.

CONCIERGE SERVIS

Tokom jula, Privredna komora Crne Gore je, u okviru projekta MontEDIH, uspješno realizovala EDIH Concierge servis za sljedeće javne institucije: Opštinu Cetinje, Opštinu Berane, Fond za inovacije Crne Gore, Eko-fond – Fond za zaštitu životne sredine Crne Gore, Centar za stručno obrazovanje, Agenciju za nadzor osiguranja i Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

Kroz pružanje ove usluge, predstavnicima institucija omogućena je personalizovana podrška u procjeni njihovih potreba u oblasti digitalne i zelene transformacije, kao i identifikacija najpogodnijih usluga koje nudi MontEDIH konzorcijum. Tokom sastanaka analiziran je trenutni nivo digitalne zrelosti svake institucije, razmotreni su izazovi sa kojima se suočavaju u procesu modernizacije poslovanja i definisane preporuke za dalje unapređenje kroz korišćenje dostupnih EDIH usluga.

Poseban akcenat stavljen je na izradu individualizovanih smjernica koje će institucijama omogućiti efikasnije planiranje i sprovođenje aktivnosti digitalne transformacije, uz povezivanje sa odgovarajućim ekspertima i partnerima iz MontEDIH konzorcijuma. Na taj način korisnicima je pružena jasna slika o mogućnostima koje im stoje na raspolaganju, kao i o potencijalnim koristima koje mogu ostvariti kroz korišćenje EDIH servisa.

Povratne informacije učesnika bile su veoma pozitivne. Institucije su izrazile zadovoljstvo kvalitetom pružene podrške, profesionalnim pristupom i korisnošću preporuka koje su dobile, ističući da je Concierge servis doprinio boljem razumijevanju mogućnosti za unapređenje digitalnih kapaciteta i planiranju narednih koraka u procesu digitalne i zelene transformacije.

Realizacijom ovog servisa Privredna komora Crne Gore je dodatno ojačala saradnju sa javnim sektorom i potvrdila svoju ulogu pouzdanog partnera u pružanju stručne podrške institucijama na putu ka digitalnoj transformaciji i održivom razvoju.

MONTEDIH SME DAY U BIJELOM POLJU I BARU: PREDSTAVLJENE MOGUĆNOSTI ZA DIGITALNU I ZELENU TRANSFORMACIJU MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA

Povodom obilježavanja Međunarodnog dana mikro, malih i srednjih preduzeća (SME Day), u Bijelom Polju i Baru uspješno su održani informativni dani MontEDIH SME Day – Digitalna i zelena transformacija za MSP, koji su okupili predstavnike malih i srednjih preduzeća, preduzetnike, startup zajednicu, javnog sektora i organizacija za podršku biznisu.

Cilj događaja, organizovanog u saradnji Privredne komore Crne Gore, MontEDIH-a i Evropske kuće Bijelo Polje i Bar, bio je da poslovnoj zajednici približi mogućnosti koje pruža MontEDIH – prvi Evropski digitalni inovacioni hub u Crnoj Gori, kao i konkretne usluge koje mogu doprinijeti digitalnoj i zelenoj transformaciji poslovanja.

Kroz prezentacije, praktične radionice i individualne konsultacije, učesnici su imali priliku da se upoznaju sa uslugama koje su im dostupne u okviru MontEDIH-a – od procjene digitalne zrelosti i razvoja digitalnih vještina, preko testiranja novih tehnologija prije investiranja, do pristupa naprednoj istraživačkoj infrastrukturi i mogućnostima finansiranja inovacija.

Predstavnici Privredne komore Crne Gore, Univerziteta Donja Gorica, Naučno-tehnološkog parka Crne Gore, Instituta savremenih tehnologija Crne Gore i Center for Finance predstavili su usluge koje njihove institucije realizuju u okviru MontEDIH-a, sa posebnim fokusom na praktičnu podršku kompanijama u različitim fazama digitalne transformacije.

Tanja Radusinović iz Privredne komore Crne Gore fokus je stavila na Concierge servis, koji predstavlja prvu kontakt tačku za kompanije zainteresovane za digitalnu transformaciju.

Kroz procjenu potreba i nivoa digitalne zrelosti, ovaj servis korisnicima pomaže da identifikuju usluge koje su im najpotrebnije i povezuje ih sa partnerom u okviru MontEDIH-a koji može pružiti odgovarajuću ekspertsku podršku.

Luka Laković sa Univerziteta Donja Gorica predstavio je mogućnosti koje pruža računarstvo visokih performansi (High Performance Computing – HPC), omogućavajući kompanijama pristup naprednim računarskim resursima za obradu velikih količina podataka, razvoj inovativnih proizvoda i primjenu vještačke inteligencije u poslovnim procesima.

Sanja Popovac iz Naučno-tehnološkog parka Crne Gore predstavila je Digital Transformation Bootcamp, program namijenjen kompanijama koje žele da unaprijede svoje poslovanje kroz razvoj inovativnih digitalnih rješenja uz mentorsku podršku eksperata. Učesnicima je predstavljen i Bootcamp za podsticanje kreativnosti, inovacija i razumijevanja startap preduzetništva, usmjeren na razvoj inovacionih i preduzetničkih kompetencija.

Milena Ljutica iz Instituta savremenih tehnologija Crne Gore predstavila je uslugu Test Before Invest (Testiraj prije investiranja), koja kompanijama omogućava da prije ulaganja testiraju primjenu savremenih digitalnih tehnologija, uključujući vještačku inteligenciju, Internet stvari (IoT), robotiku i druga napredna rješenja, kao i programe razvoja digitalnih vještina kroz specijalizovane obuke.

Nina Perunović iz Centra za finansije govorila je o mogućnostima pristupa finansiranju digitalne transformacije, predstavljajući modele finansijske podrške i savjetodavne usluge koje kompanijama mogu pomoći u planiranju i realizaciji investicija u digitalizaciju i inovacije.

Poseban segment događaja bio je posvećen otvorenom dijalogu sa predstavnicima privrede o izazovima sa kojima se suočavaju u procesu digitalne transformacije, kao i individualnim konsultacijama tokom kojih su učesnici dobili preporuke o uslugama koje najbolje odgovaraju potrebama njihovih kompanija.

Realizacijom informativnih dana u Bijelom Polju i Baru, MontEDIH je nastavio da približava domaćoj privredi mogućnosti koje nude savremene digitalne tehnologije, povezujući kompanije sa ekspertizom, inovacionom infrastrukturom i partnerima koji mogu doprinijeti njihovom održivom rastu i većoj konkurentnosti na tržištu.

TRI USPJEŠNE MONTEDIH PRIČE PRIČE KOJE POKREĆU PROMJENE

1. Od ideje do pravog rješenja uz EDIH Concierge servis

Kada je kompanija Brain Code željela da identifikuje naredne korake u svom digitalnom razvoju, podršku je pronašla kroz EDIH Concierge servis Privredne komora Crne Gore. Kroz individualni pristup i razgovor sa stručnjacima, definisane su potrebe kompanije i preporučene usluge koje mogu doprinijeti njenom daljem rastu i unapređenju poslovanja.

Više pročitajte [ovdje](#).

2. Podaci temelj savremenog poslovanja

U vremenu kada podaci postaju jedan od najvrjednijih resursa svake kompanije, sposobnost da ih pravilno razumijemo i pretvorimo u korisne uvide postaje ključna konkurentska prednost.

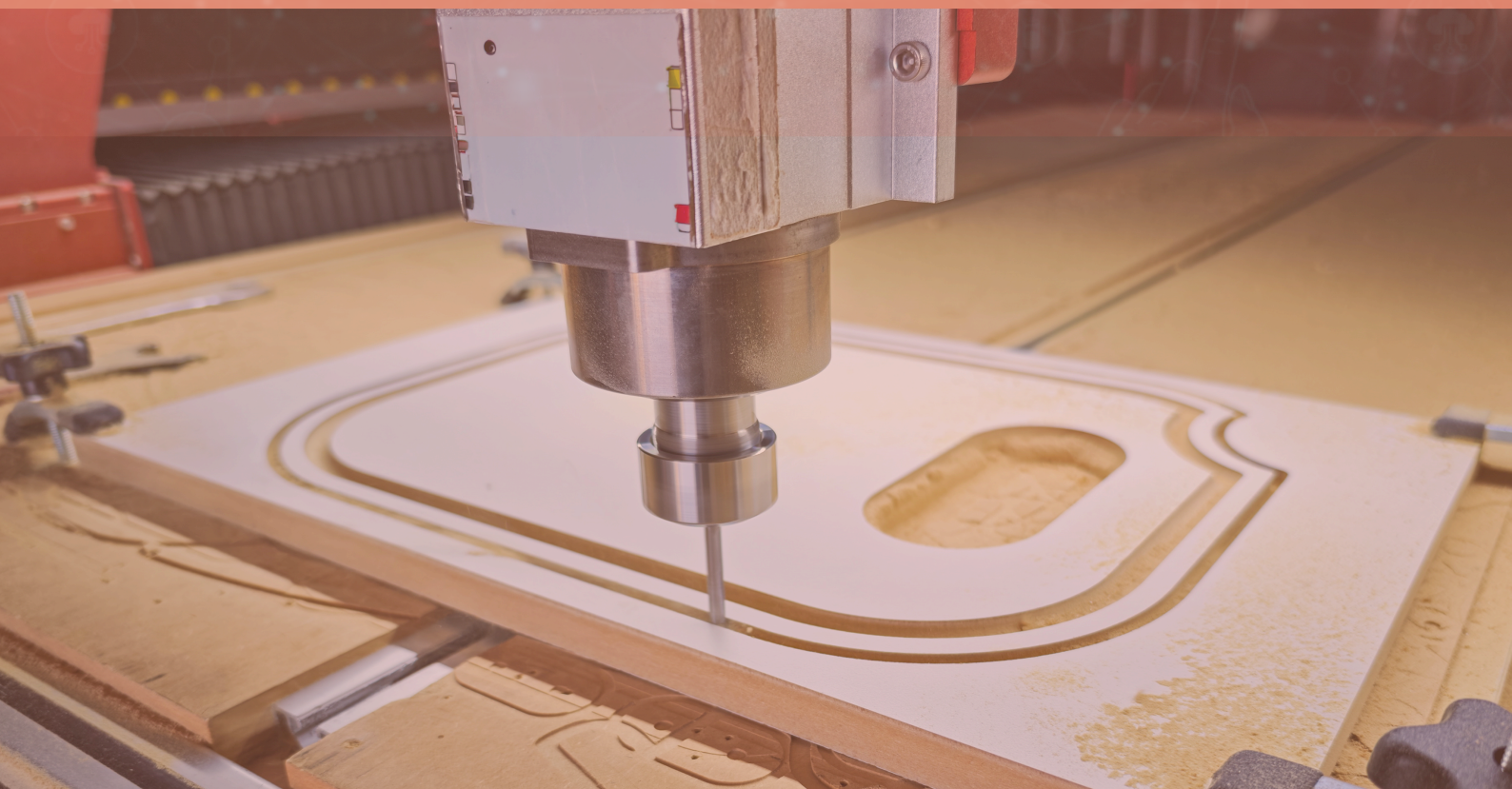
Upravo zato je kompanija IT Advanced Services (ITAS) odlučila da iskoristi podršku Instituta za savremene tehnologije Crne Gora kroz MONTEDIH program, kako bi dodatno unaprijedila znanja i prakse u oblasti vještačke inteligencije, upravljanja podacima i njihove primjene u poslovnom odlučivanju.

Više pročitajte [ovdje](#).

3. Nove vještine kao prvi korak ka unapređenju poslovanja

Kompanija A Linija iskoristila je podršku MONTEDIH-a kroz uslugu koju pruža Inovaciono preduzetnički centar Tehnopolis, sa ciljem unapređenja kapaciteta za rad na CNC mašinama, što je doprinijelo unapređenju poslovanja, jačanju kompetencija zaposlenih i otvaranju novih mogućnosti za razvoj kompanije.

Više pročitajte [ovdje](#).

PUT OKO SVIJETA

Od "propale" video-igre do digitalne kancelarije

Kada je Stuart Baterfild sa svojim timom 2009. godine počeo rad na ambicioznoj online igrici pod nazivom Glitch, plan je bio stvoriti jedinstveni virtualni svijet bez borbe i oružja. Međutim, uprkos ogromnom trudu, kreativnosti i uloženim sredstvima, igrica nije privukla dovoljan broj igrača, pa je projekat zvanično zatvoren 2012. godine.

Ipak, tokom godina razvoja igre, tim se suočavao sa velikim problemom: komunikacija među programerima, dizajnerima i menadžerima bila je sporadična, zatrpana e-mailovima i neefikasna. Da bi lakše radili, interno su napravili mali, jednostavni alat za brzu razmjenu poruka i datoteka.

Kada je igrica propala, Baterfil je shvatio da je stvarna vrijednost onoga što su stvorili zapravo bila u **tom internom alatu za komunikaciju**. Donijeli su hrabru odluku da promijene pravac (*pivot*) i potpuno se posvete razvoju alata koji su nazvali **Slack** (*Searchable Log of All Conversation and Knowledge*).

Slack je zvanično lansiran 2013. godine i postao je jedna od najbrže rastućih B2B softverskih platformi u istoriji. Potpuno je transformisao način na koji timovi širom svijeta komuniciraju, smanjio potrebu za e-mailovima i postao sinonim za moderan, hibridni rad.

Neuspjeh jednog projekta često nosi klicu narednog velikog uspjeha. Ključ je u pažljivom posmatranju sopstvenih procesa i spremnosti da se prihvati promjena kada se ukaže prava prilika.

Sprmeni za digitalni iskorak?
Prijavite se već danas!

PUT OKO SVIJETA

Mentorstvo koje je promijenilo sve

Malo je falilo da danas poznata platforma za iznajmljivanje smještaja, Airbnb ostane samo zamisao dvojice kolega sa američkog fakulteta za dizajn i njihovog prijatelja softverskog inženjera. Osnivači, Brian Chesky, Joe Gebbia i Nathan Blecharczyk imali su ideju, ali nisu imali jasan poslovni model niti investitore koji bi ih podržali.

Prekretnica se desila kada su ušli u akceleratori program Y Combinator. Kroz intenzivno mentorstvo, dobili su konkretne savjete – od toga kako da bolje razumiju svoje korisnike, do toga kako da pojednostave proizvod i fokusiraju se na ono što zaista donosi vrijednost. Jedan od ključnih savjeta bio je da lično upoznaju svoje prve korisnike i prilagode proizvod njihovim stvarnim potrebama.

Rezultat novog pristupa bio je značajno unaprijeđen proizvod, jasnija strategija i ubrzo nakon toga, prve ozbiljne investicije. Danas je Airbnb jedna od najuspješnijih startup priča na svijetu, sa milijardama korisnika i globalnim uticajem.

Ideja je osnova. Ali nije dovoljna. Progres često dolazi tek uz kvalitetno mentorstvo i podršku koja pomaže da se potencijal pretvori u stvaran uspjeh.

Na početku sve velike ideje izgledaju nerealno. Nema loših ideja, samo onih koje još uvijek nijesu dobile pravu podršku.

**Sprmeni za digitalni iskorak?
Prijavite se već danas!**

